

ԴԱՅԱՍՏԱՆ

Ի Ր Ա Գ Ի Ր

ԲԱՆԱԲԱՆԱՆ, ԵՐԵՎԱՆ, ԲԱՆԱԲԱՆԱՆ ԵՒ ԵՐԵՎԱՆ

Տարեկան գին կանխիկ 100: Վեցամսեայ գին 52 1/2: Եռամսեայ գին 26 1/4:
Հինգ տարեկան գին կանխիկ 500: Վեցամսեայ գին 250: Եռամսեայ գին 125:
Այս Լրագիրը ամէն շաբաթ օրերը կը հրատարակուի:

Պոստին գումար գաղտնի Լրագիրը կը փոխարին ամեն շաբաթ:
Իր շաբաթ համար չունի մը հրատարակելու իրաւունք ունի 40 փութայ:
Լրագիրը գրող ծանուցու մը ձեռք է: Դրանք են Երեւանի քաղաքի քաղաքացիները:

ԲԱՆԱԲԱՆԱՆ

ՆԵՐՔԻՆԻ ՈՒՐԻՆԻՐ

ՊՈԼԻՍ 5 ՓԵՏՐՎԱՐ

Օսմանեան տէրութեան զինուորական կառավարութիւնը՝ իր ուրիշ ամէն տեսակ կառավարութիւններէն աւելի առաջ քաշած ըլլալը զանազան ապացոյցներով յայտնի է: Արեւմտեան համարձակ իր ըսելով թէ այսօր 50-60 հազար զօրք մէկ օրուան մէջ կրնայ պատրաստուիլ ու ծածկուիլ իր իշխանութեան տէրութեան զինուորական կառավարութեան ներքին յառաջ քաշած ըլլալը պատճառներէն մէկն է: Երբեք զօրքը իւր զօրքերէն ընդհանուր հրահանգով ստեղծուած իւր կառավարութեամբ զինուորական կառավարութեան կողմէն իրենց 15-20 հազար զօրքէն բաժնուի: Երբեք իւր զօրքը իւր զօրքերէն ընդհանուր հրահանգով ստեղծուած իւր կառավարութեամբ զինուորական կառավարութեան կողմէն իրենց 15-20 հազար զօրքէն բաժնուի: Երբեք իւր զօրքը իւր զօրքերէն ընդհանուր հրահանգով ստեղծուած իւր կառավարութեամբ զինուորական կառավարութեան կողմէն իրենց 15-20 հազար զօրքէն բաժնուի:

Հազարապետ Սուլտան Կալայը՝ որ արժանապատիւ Օսմանեան Սուլտանի փառաբանողն էր, իրենց զինուորական անհաւատանքով, արքային հրահանգով իւր զօրքը իւր զօրքերէն ընդհանուր հրահանգով ստեղծուած իւր կառավարութեամբ զինուորական կառավարութեան կողմէն իրենց 15-20 հազար զօրքէն բաժնուի:

Բաւարական տանտէր համար: Այս Սուլտան Կալայը Օսմանեան տէրութեան մէջ գտնուած երեւելի զօրքերէն մէկն է: Իւր զինուորական արուեստը Եւրոպայ տարած է: Երբեք զօրքը իւր զօրքերէն ընդհանուր հրահանգով ստեղծուած իւր կառավարութեամբ զինուորական կառավարութեան կողմէն իրենց 15-20 հազար զօրքէն բաժնուի:

Ի Կալայ Եֆենտին որ արքայութեան բարձրագոյն տանտէր անդամ էր, արքային եկամտից իւր հազար ին նախագահ անուանեցաւ, և ասոր առաջին պաշտօնն ալ Օսմանեան տէրութեան արքային կողմէն իրենց 15-20 հազար զօրքէն բաժնուի:

Ի Կալայ Եֆենտին որ արքայութեան բարձրագոյն տանտէր անդամ էր, արքային եկամտից իւր հազար ին նախագահ անուանեցաւ, և ասոր առաջին պաշտօնն ալ Օսմանեան տէրութեան արքային կողմէն իրենց 15-20 հազար զօրքէն բաժնուի:

Ի Կալայ Եֆենտին որ արքայութեան բարձրագոյն տանտէր անդամ էր, արքային եկամտից իւր հազար ին նախագահ անուանեցաւ, և ասոր առաջին պաշտօնն ալ Օսմանեան տէրութեան արքային կողմէն իրենց 15-20 հազար զօրքէն բաժնուի:

Ի Կալայ Եֆենտին որ արքայութեան բարձրագոյն տանտէր անդամ էր, արքային եկամտից իւր հազար ին նախագահ անուանեցաւ, և ասոր առաջին պաշտօնն ալ Օսմանեան տէրութեան արքային կողմէն իրենց 15-20 հազար զօրքէն բաժնուի:

Ի Կալայ Եֆենտին որ արքայութեան բարձրագոյն տանտէր անդամ էր, արքային եկամտից իւր հազար ին նախագահ անուանեցաւ, և ասոր առաջին պաշտօնն ալ Օսմանեան տէրութեան արքային կողմէն իրենց 15-20 հազար զօրքէն բաժնուի:

տեսնուած էր արդէն արքայութեան ընդհանուր իշխանութեան համար:

Սուլտան արքային թէ այս փառաբանող ընդհանուր իշխանութեան, թէ իստիքով իշխանութեան և թէ իշխանութեան գեղեցիկ շէնքին շատ անոթներով հրահանգէր որ ներքին տանտէր Պ. Կալայը և Տօնի ծէքով իր իշխանութեան վերահսկողներէն էր, և Պ. Կալայը իր ան ալ ծարարագոյն էր: ասոնց ամէն մէկին մէկ մէկ տուի շնորհեց քանակաւ հազար զօրք և ունեցոյ: Պ. Կալայը իստիքով իշխանութեան վերահսկողներէն էր, և ասոր ալ նմանապէս մէկ տուի մը շնորհեց, փասն զի ան ալ իշխանութեան վերահսկողներէն մէկն է:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՈՒՐԻՆԻՐ

ԳԱՂԱՒԱ: Հասարակապետութեան գործադիր կարգութիւնը հաստատուեցաւ: Յունիս 20 ին Պ. Պուլէյ նախագահի փոխանորդ կարգուեցաւ 417 բուլետ. 277 բուլետ ալ Պ. Պ. Կալային ելաւ:

Կրթութեան նախագահը իւր երգումը ընկերէն տուաւ փոքրիկ ծառով մը շնորհակալ եղաւ ազգէն: Թէպէտ շատերը հաւանքեցան այս ծառին մէջ ժամանակին յարմար խօսքերը, բայց շատերն ալ ուրիշ միտքերով տանելով նստած տեղերէն դժգոհուած թեան նշաններ ցուցուցին: Պ. Պուլէյ ժողովէն ելաւ իւր անհատական տեսութեան գնաց և արժանաւոր մեծարանք ընդունուեցաւ: Այսպէս շուրջ հազար ֆութը կապուեցաւ նախագահի փոխանորդին և մէկ ալ բնակարան տէրութեան ծախքով:

Երբեք իւր զօրքը իւր զօրքերէն ընդհանուր հրահանգով ստեղծուած իւր կառավարութեամբ զինուորական կառավարութեան կողմէն իրենց 15-20 հազար զօրքէն բաժնուի:

Ի Կալայ Եֆենտին որ արքայութեան բարձրագոյն տանտէր անդամ էր, արքային եկամտից իւր հազար ին նախագահ անուանեցաւ, և ասոր առաջին պաշտօնն ալ Օսմանեան տէրութեան արքային կողմէն իրենց 15-20 հազար զօրքէն բաժնուի:

Երբեք իւր զօրքը իւր զօրքերէն ընդհանուր հրահանգով ստեղծուած իւր կառավարութեամբ զինուորական կառավարութեան կողմէն իրենց 15-20 հազար զօրքէն բաժնուի:

ԲԱՆԱԲԱՆԱՆ

ՆԵՐՔԻՆԻ ՈՒՐԻՆԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՅԱՍՏԱՆ

Հարգանքներ:

Սեր հիմակու վիճակին նայելով, մեզի աւելի պէտք է հմուտ երկրագործներ, փաճառականներ, փարպետ արհեստագործներ ունենալ քան թէ երեք չորս լեզու գիտցողներ, հոմերոսը յունարէն ու Կիկերոնը լատինարէն հասկըցողներ: Սեր հիմակու վիճակին նայելով, մեզի աւելի պէտք է հմուտ երկրագործներ, փաճառականներ, փարպետ արհեստագործներ ունենալ քան թէ երեք չորս լեզու գիտցողներ, հոմերոսը յունարէն ու Կիկերոնը լատինարէն հասկըցողներ:

Հասկընալու կարող ըլլայ, քան թէ Երեւանի, Երզնկայի, Երվանդի, Երվանդի կարգաւ ու ոտանաւոր գրէ: Սեր հիմակու վիճակին նայելով, մեզի աւելի պէտք է հմուտ երկրագործներ, փաճառականներ, փարպետ արհեստագործներ ունենալ քան թէ երեք չորս լեզու գիտցողներ, հոմերոսը յունարէն ու Կիկերոնը լատինարէն հասկըցողներ:

Վարժ ըլլան, քան թէ անանկ անպիտան իմաստուններ ու իմաստակներ ունենան, որ ինք ինչ է ազգին մէջ, ազգին ինչ է, ազգին հետ ինչ վերաբերութիւն ունին, ազգին պիտոյքն ինչ է, իրեն, իր ընկերներին, ու իր ազգին ինչ պարտականութիւն ունին այն չի գիտեր, չի մտածեր, ու չի սորվիր ու կը կայնի քեզի, տիեզերքը գաղտնեացը, սրտին խորհուրդներուն, մարդու մտաւոր կարողութիւններուն, գիտուն որ ըստ իր կամ իր կամ զրուած ըլլալը կը սորվցընէ, ու մտաւոր յետադիմութիւն, խառնակութիւն, բանագործանաց, քաղցրութեան ու ծիւղերուն վրայ կը ծառէ: Երբեք իւր զօրքը իւր զօրքերէն ընդհանուր հրահանգով ստեղծուած իւր կառավարութեամբ զինուորական կառավարութեան կողմէն իրենց 15-20 հազար զօրքէն բաժնուի:

Բայց թշուառութիւններով, ընկերութեան ալ բեռ կ'ըլլան: Երբեք իւր զօրքը իւր զօրքերէն ընդհանուր հրահանգով ստեղծուած իւր կառավարութեամբ զինուորական կառավարութեան կողմէն իրենց 15-20 հազար զօրքէն բաժնուի:

գիրքեր կը գրէ որ փետրուարի առաջին օրը ներկայ գտնուին խորհրդարանին բացուելուն: Եւ կ'աղաչէ անոնց որ բնաւ զանցառութիւն չընեն, որովհետեւ խիստ հարկաւոր գործի մը վրայ պիտի խորհուի ամէն բանէն առաջ:

— Օտովայի դօրացի ծախքը չափաւորելու համար Բաւարիայի ընտանիք առաջարկութիւնը պատրաստուել է, որուն մէջ յայտնի կ'երեւայ որ անցեալ տարուան ծախքէն մէկ միլիոն լիրա սթէյնլին պահաւոր ծախք ընելով ալ նոյն գործը պիտի տեսնուի. բայց այս անհարկին կ'երեւի, վասն զի Վիգելայի տէրութիւնը իւր անտեսականութիւնը այնչափ լուր կարգաւորած է որ չէ թէ մէկ միլիոն լիրա սթէյնլին, հասկա հաղար լիրա սթէյնլին անգամաւոր կրտս ծախք հնար չէ առանց գործը համեմատաբար պղտիկցունելու: Թէ որ այս առաջարկութիւնը Բաւարիայի ընտանիքն է, ըսել է որ Վիգելայի տէրութիւնը բնաւ վախ չունի որ առջի ամսու լուրացի մէջ նորէն խռովութիւն ծագի:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ: Կայսերութեան գլուխ մը սահմանելու վրայով երկար ժամանակէ ի վեր եղած վեճը ըստ լատինացուց յունիս 19 ին վերստին նորս գեցած ազգային ժողովին մէջ:

Մայիսի 19-ին որոշմանը համար ընտրուող անձանց մեծագոյն մասը անանկ որոշեց որ գերմանական կայսերութեանը գլուխ Վերմանիայի մէջ հիմնական տիրապետող իշխաններէն ընտրուի. փոքրագոյն մասն ալ կը սնդէր որ ով որ որ արժանաւոր է նէ այն ընտրուի, բաւական է որ գերմանացի ըլլայ, բայց այս առաջարկութիւնը չընդունուելու ցաւ 339 քուէով 122 քուէի դէմ: Ութնէնհանս տնուն երեսփոխանն ալ որ պալլեռացուց կողմէն եկեր էր, այն ալ առաջարկեց որ ատենան մը կալմուի և այս ատենին անգամ Վերմանիայի կայսրը Ռուսի, Վալլեռայի, Վալդէմարի, Սաքսոնի, Սիլեզիայի և Հանովերի թագաւորները ըլլան, նախագահն ալ փոփոխական այս թագաւորներէն ըլլան և ասան կով այս ատենի կառավարէ Վերմանիան. իսկ այս առաջարկութիւնն ալ չընդունուելու ցաւ 361 քուէով 97 քուէի դէմ, և ասանկ զանազան առաջարկութիւններ ընդունելու ցաւ: Վերմանիայի ազգային ժողովը 258 քուէով 221 քուէի դէմ անանկ ընդունելու ցաւ որ գերմանական կայսերութեանը գլուխ Վերմանիայի իշխաններէն ընտրուի, ինչպէս որ վերը ըսինք: Բայց դարձեալ շատերը որոնք որ ազատասէր ներքէն են, այս որոշմանը վրայ իրենց դժգոհութիւնը ցուցուցին զանազան նշաններով:

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ: Վերջին փոխադրութիւնը կը գրեն որ նէմէյի դրքը Վանա մտեր է, բայց մաճառներուն Պէհմ զօրապետն ալ որ գլուխը բաւական զօրք ունի: Երանելի գաւառը բոլորովին ձեռքն է անցուցեր: Եւ ինչ որ Բոսնիացի և Հերմանացի զառքաւորներուն ալ տիրեր է: Մայիս քաջութիւններէն կ'երեւայ որ իւր հրամանատարութեան ներքեւ գտնուած զօրքը կործնելու խիստ կրթեալ եղած պիտի ըլլայ որոնց համար կ'ըսուի 45 հազարէն աւելի են: Եւսեւ այս ալ կը գրեն Վրանսի վալիայի բնակիչները որ Պէհմ զօրապետին իրենց երկիրը մօտեցած ժամանակը ասոյին անդին ցրուելու են, հիմա ամէն ալ իրենց տեղը դարձեր են. ըսել է որ անոնք ալ այս զօրապետին սէր մը կը ցուցունեն:

Կալիֆայի բնակիչներն ալ այս Պէհմ զօրապետին դրօշակին ներքեւ կը մանանին վախովը նէմ:

ցենքը պաշարեր են այս գաւառը: Վալքերէն ալ կը գրեն որ տասը հազար ռուսի զօրք Վրանսի վալիայ մտեր է: Բարձրագոյն գլուխ կողմանէ հոն գործակալ իրիւտող Ֆուատ է: Ֆէնտին ալ ռուսին այս վարմունքին դէմ բողոքեր է, թէ որ այս լուրը իրաւ է նէ, ըսել է որ օտմանեան տէրութիւնը այս գործին մէջ չէզոք կեանք միայն ունի:

Պէհմ զօրապետին Վրանսի վալիայ մտնելուն լուրը իսկոյն Վալքերայի մէջ մէկ մեծ յաւաքում մը պատճառեց: Ուստի տաճկի զօրքն ալ այս իշխանութեան կեդրոն տեղը հաւաքուելու սկսեց:

ԲՐՈՒՍԻԱ: Թագաւորը հաճութիւնը չի ցուցունել Վրանսի զօրքին ժողովին որոշմանը. չուզեր որ այս ժողովին առջեւ խնդրէ իւր գլուխը որ գլխուն կայսերական թագ դնէ. միշտ ինչպէս որ նախընթաց թիւերուն մէջ ալ ըսինք. կ'ուզէ որ Վերմանիայի բոլոր իշխանները մէկ տեղ մը ժողովին, այն տեղ անոնց խորհրդով որոշուի այս գործը, որոշածին ալ ազգային ժողովին ծանուցուեն:

ԻՏԱԼԻԱ: Բնորութեան պատրաստութիւնները Հռոմ մեծ փայծով կը յարատեւին: Մայիսին համար ընտրուած մարդիկը, բոլորն ալ չափազանց ազատասէրներն են: Բնորութեան յայտարարութեանը մէջ անանկ գրուած է որ ընտրուելը մարդոց վրայ միայն խելք ու քաջութիւն պիտի փնտռուի. գլխաւորապէս, տարիքը չի պիտի նայուի բնաւ և ոչ ալ արուեստը: Մայիս կերպով կը յուսան որ բոլոր Իտալիայ իրենց հետ կը միանան: Վաւառներն ալ վատարկելու համար անոնց ծանր հարկերուն մէկ քանին վերուցեր են ինչպէս է պիւր աղայով վրայ եղած հարկը:

Հռոմացի տղամեծն կառավարութիւնը յայտարարութիւն մը հաներ է՝ որուն մէջ հայրենեաց թշնամի և մատնիչ կը ծանչնայ սահմանագիծ մը զովքին քուէ տուողները որ և իցէ կերպով արգելու մարդիկը: Զանցաւորները խոտութեամբ պիտի պատժուին կ'ըսէ տեղւոյն օրինացը համեմատ: Հոտ մարդիկ խաւրուելու են ասոյին անդին որ ընտրութիւններուն վրայով հոգաւորութիւն ընեն, որ պէս զի ժողովը Ժամ մը առաջ հաստատուի:

ՆԱԲՕԼԻՈՒՍԻԿԻԱ: Ի խելքիս անուն օրագիրը կը հաստատէ որ օրենսդիր խորհրդարանները պիտի բացուին փետրուարի 1 ին:

Բոնա քորիս քի իօրիս օրագիրն ալ իւր կողմէն աւանկ կը գրէ:

« Եւ տեղէ մը հասկըցանք որ Նաբոլիի նախարարներուն ամէն ալ պիտի փոխուին ու տեղերին պիտի ընտրուին անանկ մարդիկ որ հայրենասէր ու ազատասէր մարդիկ ըլլալով Իտալիայի սահմանադրութեանը երգում ընեն և սահմանադրութիւն ուղեն: »

Սիկիլիա խիստ խաղաղ ու հանգստի է, որ աւելու ամէն մարդ իւր վիճակին գոհ կ'ըլլայ:

Մայիս տուած լուրերուն ամէն ալ Վիեննայի փոխադրէ, քանզի Սաքսոնիայի շոգեւաւոր հինգ շաբթի ուշ ժամանակ գալուն անով եկած օրագիրներն ուրիշ քաղաքներն իսկ գալ շաբթուան լուրերներուն թողուցին:

մէջ հովանոց տանող վաճառականին պէս, իրենց անմոտութեանը վրայ պիտի լան, երբոր պիտի նային որ սորվածին զրեք իրենց հօրը վիճակէն ու երկրէն հեռացուցեր են, ու իրենք իրենց ալ նոր վիճակ մը գտնաւոր կարողութեան զրեք զրեք են:

Մայիս տրուած դատարարականութիւնը յարմար սեպուելու համար, պէտք է որ հարուստ կամ կարուածի տէր եղող մարդիկ անանկ բաներ սորվին որ, ոչ միայն բռնած գործքերնուն յաջողութեանը պէտք եղածնէ, որ խորհրդէն կարող ընէ, նախատեսուած հեռաւորութեան ընէ, այլ և անոնց աւանակ ալ համուծութիւն մը տայ, որ գործածած մարդիկին թէ որ շահերնուն անփայթ կենան, կամ գաւառաւորութիւն մը ընեն, անոնց սխալ կամ չարութիւնը գտնաւոր կարող ըլլան, արուեստից ու գիտութեան մէջ եղած յառաջադիմութիւններէն, իրենց գործքերուն պէտք եղած մասը առնելու

ու գործածելու կարող ըլլան, որով անոնց տէր եղող մարդիկ չեղնէ շահեցնելու գործ մտնողն, ու ետքը ի հարկէ բռնագտնուել իրենց չի հասկըցած գործքերնուն ձեռք զարնեն ու վնասին:

Մանկ գործքեր կան որ առատ շահ տալու համար, անոնց զբաղող մարդիկ հարստութեան հետ գիտութիւն ալ պէտք է որ ունենան, վասն զի, այն ժամանակը միայն այն գործքերուն զբաղող հարուստները սոսկ ճարտարութիւն ունեցող մարդոց մէջ չեն կրնար, ու սկսած ձեռնարկութիւններուն յաջողութեանը վրայ օրոքներուն մէջ անխառնութիւն մը չի մտնել, որ մեծամեծ գործոց յաջողութեանը ետեւ մէկ պայմանն է: Մայիս կարգը շահելու գործքեր մեր երկրին մէջ ալ շատ կան, բայց իրենց հարստութեանը կողմէն անոնք բանեցնելու կարող մարդիկ իրենց հրմտութեանը վստահ չըլլան անոնց գտնածերը միշտ ծածկուած կը մնան:

Վասն զի, բնականաբար մարդ չուզեր որ իր գործքը սահմանուած ձեռնարկութեան մը մէջ ինքը սոսկ երկրորդական գործք մը սեպուի. ու կը վախնայ որ զինքը չի խաբեն ու չի վրձնայ: Մտնելով հարուստի տղաքը իրենց վիճակին յարմար հրահանգ չունենալուն իրենց ալ ու ստորին կարգացը շատերուն շահելուն աղբիւրնէն կը ցամքեցնեն, և երբոր անոնք կը տղաք իրենց հօրը վստաւոր կը փոխեն կամ կը կորսնցնեն, թող չի նեղանան անոնց ծրարքը, վասն զի, բնաւոր գաւառականութեամբ անոնց խնայական կարողութիւնները չի մշակեցին որ աւանդ ալ իրենց հօրը վստաւոր կը շահեցնէ ու աճեցնէ գիտնային:

Մարմար գաւառականութեան աղբիւն ստորին կարգերուն պատճառած վնասը աւելի մեծ է: Վասն զի, աւանդաւոր մէջ ստորին կարգէ եղողները բնական յօժարութիւն մը ունին որ զոյնուն իրենց վիճակին կամ կողմանը

ԱՅԳԱՅԻՆ

Մանկ բարեկամներնուն մէջ հետեւեալ նախաձեռնութիւններն ալ կը գրեն: Վրանսի Վրանսի Բարեկամներն ալ իրենց բնաստեղծին մէկ գեղեցիկ քերթուածը գովելու մտք մեզի կը խաւրէ որ հրատարակենք: Յիշատի երախտագետ սրտի միշտ շնորհակալ ըլլալու պարտաւոր ենք նոյն բարեկամներնուն մեղք ըրած այս անգին շնորհացը համար, որովհետեւ քանի փառք ու պատիւ է մեր Հայաստան լուրագրին երբոր իւր սիւներուն մէջ տեսնուին երբեմն անանկ մէկ աղբիւր մեծանուն հեղինակին գործերը որուն անտարակոյս բոլոր ընթերցողներն իսկ անձկանք կը փախչին:

« Մանկ վերստին ուշ Հայաստան լուրագրին: »

« Հրամանքիդ ազգասիրական ոգով հրատարակած լուրագիրը մեր ազգին մեծամեծ պարծանքներէն մէկը սեպելով և գովելու արժանի համարելով այն հայապէս ուսումնականաց յօդուածները որ ձեռք պատուական լուրագրին միջոցաւ կը հրատարակէք, պատշաճ սեպելի խաւրէլ ձեզի աս գրուածքը որ ձեր արժանաւոր լուրագրին մէջ գնէք: »

« Եւ յուսամ որ աս ընտիր հեղինակին քերթուածը թէպէտ կարճաւոր, բաւական է համոզելու զանոնք որ մեր լեզուին համար կոշտ և անուշուրթիւն չունի կ'ըսեն, և և յօ գրեալով. և իմանան թէ՛ որ և իցէ լեզու՝ մանաւանդ մերինն պէս գեղեցիկ և հարուստ լեզու մը, վարպետ գրչի ձեռք որ ինչպէ՛ս ամէն գեղեցիկութիւն և փափկութիւն կրնայ ստանալ: »

« Օրի կրկին անգամ բաղաւոր կը սեպեմ կիրակի օրուան հարսանիքին գտնուելու վնդի կրցայ ալ կանտոնէ ըլլալ աղնուատում անձին պիտի և լըսել և ձեռք բերել աս գեղեցիկ բանաստեղծութիւնը, որուն հրատարակումը աւելի մեր ազգայնաց այս մեծ տանը ուրախութիւնը և ցուցունէն ազգին որ մեր մէջն ալ կայ այսօր գեղեցիկ իշխանութեան մէկ քանի նշանաւոր բանաստեղծներնուն նման բանաստեղծ մը և միանգամայն բաղձնաւոր անձ մը: »

Պ. Շ.

Կոստանթնուպօլէ 1849 թիւրլը 3:

ԱՌ ԱԶԱՏ ՍԵ ԳՈՒՀԸ
ՍԻՆԻՍՏ ՏԻՐՕ
Ի ԳՍԱԿ ՀԱՐՍԱՆ ԵԱՅԸ
ԸՆԴ ՆԱԶԵԼԻ ՕՐԻՈՐԻՆ
ՄԱՐԻՆԻՍԱՆ ԵԱՂԻՐԵՆԸ
ԵՐԳ

Արի և կ'մեծաւոր իմ
գեղեցիկ իմ (Երգչի 10)

Ի շուշանին բուրաստան
Ընդ վարդենայի հովանի
Փափուկ քան զլարդ և շուշան
Նընջէր ՄԱՐԵՈՆ գեղանի:
Հերքն ոսկեթել ծածանել
Ի ձիւնափայլ ծոց ծղկաց,
Գոհար այսից շող կաթեր,
Գրտուներն շող լուսարկաց:
Ստուգեալ Սէր, հին մանուկ,
Յունկըն մինչէ, Զարթիր օն,

կայս գեղեցիկ միայնակ,
Տանիքը զքեզ յիմն ի տուն:
Խուլ է առ նա կայս անմեղ:
Բայց ես այլապէս տամ յառնել,
Ասէ, ճիշդ է Սէր զաղեղն,
Այլ արդեւ գուժ անընդել:
Երկնից Աստուծոյ, Կուսին մայր,
Առեալ զՀիմէն բերէր մօտ,
Արի գըտարիկ, սա ձայն տայր,
ՏԻՒՋԵՆ ԵՎ ՄԻՋԻՆ քեզ կարօտ:
Յառնէ պատէ գեղեղն ի բօղ,
Թաթիկ ի լանջալն ամիսի,
Արտեւանուէր քաղցր ի ցօղ,
Ոտն առ Փետայն սիրտ ի արօի:
Ենց՝ Հիմէն յառադատ,
Ըզկապարձեալ Սէրն ըմբոստ
Եղ ի նետից մերի, զգաստ
Ըտորուկ առ ոտան անընդատ:
Ինքն պարեկ առ սեմոյ,
Աւուրս տակ շար ամաց
Հանէ յօրհնից կրնալնոց,
Մանկունս ի թիւ աստեղաց:

ԱՌ ՀԱՐՍՆՆ

ՅՈՐԴՈՐԱԿ

Ի սուգ մեծ գիշերի
Ջերմ Աստուծոյ արուսեակ,
Նըշուլիցն արիւնի
Աւետիս իւր հիւսեակ,
Հարսնուհիդ կայս մանուկ
ՏԱՆ ՏԻՒՋԵՆ քայս պայծառ
Ճապեցեր գեղ փափուկ
Նոր ցոլից յայս ի վառ:
Ի երկրէ գէմս Հայրենիք
Ի Ջեր սուրբ հարսանիս,
Իւր գարուն ջեր լինիք,
Աստէ գիւր վարդենիս:
Ի նիւզընիւն Եփրատայ
Ջինք ի լայն ձեր գըլին,
Բաւարաստան Բիւրակնեաց
Փրթիթ գիւր գիւր Աբին:
Աղաւտեակ ի վառ վառ,
Գորովեալ համբարիկ,
Տան տապալիք սիրարիւս,
Թըռ ճիւղք բիւր գայլայիկ:
Օտղիւտ սրթ գիւր ճաշակ,
Նըռնենի գիւրն միրգ
Ընծայեն անուշակ
Ի մէն մի ամին գիրի:
Իս նման մանր Մանուս*,
Բերցէ նոր նոր Միհրան
Ի ծոցիդ կաթնարբուս
Մեղ ամէն տարեկան:
Արուսեակն յիւր բուր
Մինչ պարէ լուսաթեւ
Փարեայիս միշտ յոր
Ի ՄԻՋԻՆ քայս արեւ:

Ի ՆԱՆ ՍԻՐՈՅ ԵՎ ՄԵՃԱՐԱՆԱՅ
ԵՐԴԵԱՅ Հ. Ա. Կ. ԲԱԳՐԱՏՈՒԻ.
30 ՅՈՐԴՈՐԱԿ 1849

* Փաղաքաբար ըստ գեղեցիկ Մանու ձայնէր Հայանս ի ար.
դայու թեան:

— Իտիւնէի հայազգի արիւն ժողովրդոց ազ.
գային յառաջագիւծութեան համար ըրած ջանքը ու
աշխատութիւնը մէկ երկու անգամ առիթ ունե.
նենալով գովեր ենք մեր լրագրին մէջ. և ասոր ալ
անոնց ազդեանքական գործերուն ակնատես փոյ
բարեկամներնու մէկին Իտիւնէ ըրած ճամբոր.
դութիւնը հոս հրատարակելով պիտի հաստատեմք
որ յիշաւի գովութեան արժանի ժողովուրդ մըն է
եղեր այս ժողովուրդը:

ՈՒՂԵՒՈՐ ՀԱՅ ՈՍՆ

ՅԱՆԴՐՈՒՄՈՒ ՊՈԼԻՍ

Տարիէ մը ի վեր Տաճկաց Լեւոնային մէջ ճա.
նապարհորդութիւն ըրած ատենս, հետաքրքրուե.
նալ յարմար շատ անգիւր և շատ զեպեր թէպէտ տե.
այ և հանդիպեցան, բայց զբաղմունքներս չի նե.
րելով, և մանաւանդ հայրենիքէս դուրս՝ և սրբ.
տակից բարեկամներէ հեռու ըլլալով, և բնաւ ա.
մենեւին սիրտս միտիւթարութիւն մը չի գտնալով
ոչ երբէք յօժարութիւն ունեցայ գրել մէկու մը,
գտնէ զաւարձութեան նիւթ մըն ալ ես ճարտու.
համար: Սակայն հրատարակելու համար այս գրած
յօդուածիս նիւթը՝ զիս միտիւթարեց, իմ արտմու.
թիւններս փարատեց, զիս ուրախացայ, հիւսկան
մէջ ձգեց. և իմ սուտ կամ իրաւ այս չափազանց
կրկնաւորութիւն մէջ, կը համարեմ թէ շատ անտու.
բէր չի պիտի ըլլայ՝ մանաւանդ նորէն ի նոր ազ.
գասիրական ոգիով գրուած՝ ճշմարիտ հայրենասիր
և սքանչելի խորհրդածութիւն թաթաղուեալ ազգա.
յին յօդուածներնից կարգացող ազգային անձանց:

Ինչորհանուծօրին մայրաքաղաքին հայազգի բը.
նակիչները առ հասարակ շատ անգ մեր ամէն ազ.
գակիցներուս ծանօթ են իրենց զանազան երկիր.
ներու մէջ վաճառականութեան որոտնաւառ ու.
նեցած երթեւեկութիւններովն, և թէպէտ մէկ
ժողովրդեան մէկ մէկ անհատները երբեմն տեսնա.
լով ընդհանուր բաղմունքներ ունեցած բնաւ ո.
րութիւնը՝ վաղը և ամէն ուրիշ յատկութիւննե.
րը, դիւրին կերպով սուր դիտող մը կրնայ գուշա.
կել. բայց ես Պրատարքոսին խօսքն ալ չեմ մոռ.
նար ըսելու որ «Ստանաւոր անձին մը նմանապէս
մէկ ժողովրդեան մը վրայով՝ ոչ միայն արտաքին կե.
նակցութեան, և կամ միտակ յաջող և կամ ճա.
խորդ վիճակի մէջ ունեցած վարմունքները աչքի
և մտքի առջեւ բերելով, այլ աչքէս որ գաղափարն
ընտել, այլ աչքէս է մանաւանդ արթուն նկատում.
ներով՝ բուն իրենց տանը և կամ երկրին մէջ ու.
նեցած առտնին կենցաղովարութիւնը քննեմք, և
ոչ միայն երջանիկ օրերուն մէջ, այլ գեշ դիպուած.
ներու մէջ ալ: Ստոր մեր այս ազգակցացը մէջ
ուրիշ կամ ինը ամիսէն ի վեր գտնուելով՝ երկու
գիպուածի մէջ ալ, արտմութեան և ուրախութե.
օրերու մէջ յայտնապէս վրանին փայլող քրիստոնէ.
ական բարեպաշտութիւնն և ազգային բուն յառ.
կութիւններ և հայրենասիրութիւնն անհաղթ
կը պարտւին, մէկ մը յուլիս և օգնատու ամիսնե.
րուն մէջ աշխարհիս վրայ պարտուել իրկուած չե.
լուս հիւանդութեան այս կողմերն ալ կոտորածներ
ըրած օրերը, և մէկմ՝ ալ ազգային դպրոցին տարե.
կան քննութիւնը:

Արդարեւ 700ի չափ տունէ բաղկացեալ ազ.
գայնոց մէջ եմ, բայց ինծի կ'երեւայ թէ մէկ
բաղմունք և բարեկարգ գերդաստան մըն է այս
բոլոր բաղաբաղից ժողովուրդը: Արքայը և ոտու.
րին և միջակային կարգը ժողովրդեան՝ սղերգուն

թեան թշնամի մոլութեան ազատ՝ ժիր և աշխա.
տասեր փայլով կը ջանայ կ'աշխատի որ պիտոյքը
հոգայ, մէկու մը ծանրութիւն չըլլայ, և իբրեւ
կրտսեր եղբայր խոհեմութեամբ կը հպատակի ա.
ւագանւոյն. կը յարգէ և կը մեծարէ անիւ հընա.
ղանդութեամբ: Աւագանին իրենց մասնաւոր հո.
գերէն առաջ առ հասարակ ազգը կը խնամէ գաղտ
և յայտնի բարեբարութեամբ. որչափ առեաննե.
րով հասարակութեան գաղափարները կ'որոշէ,
ազգին յառաջագիւծութիւնը կը խորհի, սիրոյ օրի.
նակ իր վրայ ցրտունելով ամբողջ ազգը եղբայրական
սիրոյ մէջ կը պահէ: Իսկ ազգը Լուսաւորեան
սուրբ կրօնիցս հաւատարիմ և նախանձախնդիր ա.
ւագապահ, արտաքին չարաշուք հոգեւորապէս և մարմնաւո.
րապէս իմաստութեամբ կ'աւարակալէ և արժան.
րապէս Առաջնորդ հոգեւոր Տէր՝ ճշմարիտ ազգա.
սէր և հմուտ կենցաղագէտ՝ եղբորդի սրբազան
Սարգիս արքեպիսկոպոսի հովանաւորութեւ տակ,
որ իւր պաշտօնին պահանջմունքները անթերի ու.
նենալով, ցուպ և գաւազան միանգամայն վարե.
լով կը հովուէ իր քաղաքակից ժողովուրդը այսպէս
տարիէ ի վեր, և որուն ակնածելի վարուցը և խո.
հական իմաստութեանը բաւական վկայութիւն կը
համարեմ, թէ որ յիշեցնեմ այս անգոս, նախկին
Պատրիարք Կոստանդնուպոլսոյ սրբազան Պօղոս
արքեպիսկոպոսին եղբորդի ըլլալէն զատ, հան.
գուցեալ առաջնորդ տեղւոյս բաղմունքներով Սեւ.
րով արքեպիսկոպոսի՝ մանկութենէն ի վեր ծուռ
կին առջին կրթութեամբ մէկ հատիկ ձեռնառն և սի.
րելի աշակերտն ըլլալ:

(Գոտոս և յուլիս ամիսներուն մէջ երբոր բու.
լոր քաղաքացին չօլեա ցուայն բռնութենէն սար.
սափած յետին տարակիցսի մէջ կը գտնուէր, երբոր
յոյներուն աւագանին և հոգեւոր գըւթնին ձը.
գեր ժողովուրդը միայն անձին փրկութիւնը հոգա.
լով հեռուէր տեղեր քաշուէր, ու ժողովուրդին
հասարակութիւնը անտէր մնացեր՝ մեռելները թա.
ղող գրեթէ կ'ուրիշ և վարձքով կը գտնէին. երբոր
հրէից ազգը գլխաւորներուն տուները կը քարկու.
ծէին՝ որ ինչու անխնամ ձգէր են ազգը, ու ամ.
տանգական ցրուած մէկ ոտովնին դերգովանին փու.
սին մէջ ինչո՞ւ համարելով թշուառութեամբ կը
հեծէին: Հայազգի ժողովրդեան բարեպաշտ ազ.
գասիրութիւնը կը անսնայի մէկ կողմէն ու սքան.
չացեալ կը մնայի. կը անսնայի որ ժողովուրդը՝ իր
հոգեւոր հովուոյն առաջնորդութեամբ գիշեր և
յերեկ Ստանուոյ տունը կ'ապաւնին: Երեկոյեան
աղօթքներով, հսկումներով աստուածային բար.
կութիւնը ամբողջ կը ջանար. ազգին երեւելի
ները կարօտելոյ օգնութեան կը վաղէին, հիւան.
դաց համար դարմանիչներ որոշելով՝ բժիշկներ կը
վարձէին, հեռուէր տեղերէ գեղեր բերել կու.
տային, առաջնորդարանը եղեր էր ազգին հասա.
րակաց գեղարանը, մեռելաթաղներ դնելով, վը.
տայելոց միտիւթար ըլլալով, վերջապէս հասարակու.
թեանը մէջէն ալ եղբայրութիւն մը հաստատուէր
էր զատ, որ ամէն օգնութեան երբոր մեռելոց
յուզարկաւորութեանը ուղեկից կ'ըլլային մինչեւ
այն հեռուէր գերեզմանատունը. և թէպէտ այս
աշխատութեանը մէջ իրենց մէջէն նոյն պատուհա.
սին զոհ կ'ըլլայ մէկ քանին, բայց մնացեալները ա.
ռանց վճատուել ետ չեն կենար ամենեւին նոյն Բը.
րիտոնէական առաքնութեանէն: Ահա ճշմարիտ

1 Երկու պարտուելով մէկուն գովառ ճարեւ չէ մտքս, ըսած.
ներսս տուցութեան համար տես 110 թիւ Հայաստան օրագրին:

նը տղայոց միջակին անյարմար ըլլայ,
ու տղաք ալ անոնք սորովելով ատեններն
անցունեն, ու յետոյ դպրոցէն դուրս.
եղելու ըլլան, ինչ կ'ըլլայ անոնց վը.
ճակը: «Իսկե՞ղ տղաքը այն ժամանակը՝
իրենց կրթութեւն հասարակութեւն
դասուած, իրենց աղքատութեամբ
բը՝ բարձրագոյն կարգերէն հեռու
ցած, այս երկու կարգին մէջ տեղը
իրենց նման եղող բաղմունքի հե.
տամուտներէն խորտակուած, ու
սորված ուսմունքներնու մերթն մէկ
տնիւնութիւն մը ընելու համար,
ամէն քաշածներնու գէմ, գրու.
վանց կեղծ բարեկեցութիւն մը ցը.
ցընելու ստիպուելով՝ այն գաբաղ.
երիտասարդները թէ որ փառասէր,
կարող ու սրտոտ են նէ՝ իրենց յաջ.
ղութիւնը ազգային քաղաքական կար.
կը տակն ու վրայ ընելով, գտնալու
կը լուսան. իսկ թէ որ աշխատա.
սէր, ու չափաւոր են նէ՝ ոչինչ գործ.
քեր ընդունելու կը զիջանին, որ հա.
սարակօրէն թռչակով կամ օրականով

բանաղ մարդոցմէն խիտ քիչ վարձք
կուտան: Եւ կը նային որ ազգը ա.
նոնք թռչակով ու օրականով բա.
նոյններէն վեր կը գտնէ նէ ալ ուրիշ
բանի համար չէ, այլ միմիայն, իրեն
տուած վարձքէն աւելի անոնց գործ.
գործէլ տարւել համար է:»
Այս նկարագրութիւնը թէպէտ
եւրոպացի մը իրենց երկիրներուն վը.
րայօք ըրեր է, բայց չէ՞ մի որ մենք ալ
տամարններով գարուն քաղաքակա.
նութեան մէջն ենք. չէ՞ մի որ մենք
ալ եւրոպացիներուն ցանկացած բա.
րեկեցութիւնը ձեռք բերելու համար
կ'աշխատինք, ու հետեւաբար ալ ա.
նոնց գործածած միջոցները կը գործա.
ծենք: ուստի ինչ որ անյարմար դա.
տարակութեան մը հետեւանողը վը.
րայօք եւրոպացի մը իր ազգին համար
կը վախճայ, նոյնն ալ պիտի է որ մենք
մեր ազգին համար տղայներ, մանաւ.
առեղ որ այս գուշակած գեղութիւն.
ներնուս նշանները արդէն սկսան ե.
րեւի:

Ազգին դատարարութիւնը կա.
նոնաւոր ճամբու մը մայրներու հա.
մար, կարծեմ որ, առ բանին համար,
մասնաւոր ընկերութիւն մը ընելէն
ուրիշ հնարք չի կայ. վստահ զի, մին.
չեւ հիմայ ազգին դատարարութիւնը
մասնաւոր մարդու ձեռք մնալով որ
ատիւնան հասաւ՝ յայտնի բան է: Ազ.
գային դատարարութեան մը պէս
ընդարձակ բան մը որ լման ազգի մը
մանաւանդ մեղի պէս ցրուեալ ազգի
մը բաղդը իր մէջը կը պարտաւակէ, ա.
ռանձին մարդու մը գըւթը կամ մէկ
քանի տարուան փորձին մէջ չի սղմի:
Հարմար դատարարութեան դրու.
թիւն մը երեւակայելով չըլլար, այս
բանին վրայ մտադրուել, տեսնել,
ընել, փորձել, կարօտ է. որը
վերջ դատարարութիւնն ու անիկոյ
առնելիք մարդոց միջակը՝ պիտոյքը՝ ու
վախճանը իրարու հետ բաղդատելու
ու իրարու համեմատելու է. ըսել
կ'ուզեմ որ այս բանը շատերուն խել.
քին, շատերուն փորձին, ու շատերուն

գործակցութեանը կարօտ է: Եւրո.
պայի մէջ դատարարութեան ու կըր.
թութեան վրայ հոգ տանելը կարեւ.
որ պաշտօն մըն է, որուն համար ան.
թիւ մասնաւոր ընկերութիւններէն ի.
զատ, ազգային ժողովքներ ալ կայ. ան.
ալ բաւական չէ, տեղութեան կողմէն
ալ այս բանին համար յատուկ պաշտո.
նեայ մը որոշուէր ու անոր վրայ խոր.
հըն ալ յատուկ պաշտօն մը եղեր է:
Դատարարութեան վրայ այսքան հո.
գըն ու ջանքը անանկ երկիրներու մէջ
կ'ըլլայ ուր ազգին ամենամեծ մասը մեր
գիտցածին նայելով փիլիսոփայ կը սեպ.
ուի, ուր ամէն զօթիւրէն ու ամէն
առաջադէմ ծոցը բերք մը ու ձեռքը
լրտելի մը ունի. ուր մեծ պղտիկ առ.
հասարակ համագըրէր են որ «Սար.
դուս միտքը դաշտի մը կը նմանի,
ուր թէ որ մարդ ցորեն չի ցանէ», ան.
չուշտ սատանան ալ հոն որով կը ցու.
նէ:» (Պլինիոս): Այս, այսքան զբո.
ւոթութիւնը անանկ երկիրներու մէջ
կ'ըլլայ կըրեմ, ուր հասարակաց կըր.

